

POSUDEK DIZERTAČNÍ PRÁCE

Univerzita Karlova v Praze.

Pedagogická fakulta

Autor: PhDr. Jan Tilsch

Název práce: Proces s „vedením ilegální protistátní skupiny KDS“ v roce 1955 a procesy s ním spojené.

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2015, 356 s.

Problematice KDS v poúnorovém Československu byla v posledních letech věnována relativně velká pozornost. Prozatím nejpodrobněji byly zpracovány skupiny ze severních Čech a ze střední Moravy. Paradoxně se však nikdo doposud nezabýval údajným „vedením ilegální protistátní organizace KDS“, již tvořilo několik skupin pozatýkaných v různých krajích Čech v polovině padesátých let 20. století. Touto cestou se v předložené dizertační práci vydal mladý historik Jan Tilsch a na úvod posudku lze konstatovat, že se jedná o pokus velmi zdařilý a z odborného hlediska přínosný.

KDS neboli Křesťanská demokratická strana byla jednou z údajných „nejrozsáhlejších protistátních uskupení“, které byly v padesátých a šedesátých let minulého století „odhaleny“ a vyšetřovány Státní bezpečností. V desítkách procesů byly stovky osob odsouzeny k vysokým trestům odnětí svobody a v padesátých letech se skupiny KDS objevily ve většině krajů Čech a Moravy. Procesy s KDS byly vedeny i poté, co nejhorší fáze politických procesů represí v letech 1949-1953 již skončila a pokračovaly i po roce 1960. V případě KDS jednoznačně platí, že čím méně toho o nějaké věci víme, tím jsme náchylnější ke zkratkovitým a černobílým soudům. V současné době se lze setkat se dvěma krajními názory. Podle prvního to byla od počátku do konce konstrukce StB, která měla sloužit k likvidaci nepoddajného zbytku předúnorové lidové strany a jejích sympatizantů. Názor druhý, byť spíše menšinový, ovlivněný současnými diskusemi o třetím odboji, pak existenci KDS považuje za zcela nepochybnou. Počet skupin a lidí obviněných z aktivní účasti v KDS byl i na svojí dobu skutečně enormní a otázka, co v tomto případě byla skutečná protirežimní aktivita a co konstrukce bezpečnostního aparátu se objevovaly již v dobách komunistického režimu.

Každý badatel, který se chce problematikou KDS seriózně zabývat, se těmto otázkám nemůže vyhnout. Tomu se samozřejmě nevyhnul ani autor, který ke své práci přistoupil velmi zešířena, možná až příliš, a neomezil se jen na samotné procesy s „vedením KDS“. Kromě hlavního tématu si všímá, mimo jiné, i dalších politických procesů, jež měly menší či větší souvislost s KDS, postavení Lidové strany po Únoru 1948 a perzekuci Lidovců, procesu s Miladou Horákovou, prvními procesy s KDS, tzv. Zelenou internacionálou, procesy s KDS v šedesátých a sedmdesátých letech. Velkým pozitivem práce je autorova snaha na celý problém nahlížet kriticky a udržovat si nadhled nad prameny, jež v drtivé míře pocházejí z dílny StB. Zamýšlí se nad tím, jaké důvody ke vzniku KDS měli Lidovci a jaké mohla mít StB. Podle jeho zjištění, KDS nebyla čistým produktem StB, i když na jejím následujícím „životě“ měla výrazný podíl. Podoba křesťansko-demokratických myšlenek se paradoxně začala formovat až ve druhé polovině padesátých let ve věznicích, kde se setkávaly osoby odsouzené v předchozích procesech s KDS.

Práce je doslova přeplněna faktografií, což je v některých pasážích trochu ztěžuje četbu textu. I když je psána kultivovaným jazykem, stojí za zvážení, zda musel autor do textu uvést všechna fakta, která se během svého archivního výzkumu dozvěděl. Zejména v pasážích, kde popisuje ostatní KDS skupiny, to činní text těžko přehledným a čtenář se v něm může lehko ztratit. Na řadě míst by práci zcela určitě pomohlo škrtnání a zeshíhlení. Má nejzávažnější výtku se týká toho, jakým způsobem kolega Tilsch odkazuje na jedny z primárních pramenů svého výzkumu, tj. na vyšetřovací spisy StB. Po vzniku nového krajského uspořádání v roce 1960 vznikly v jednotlivých krajských městech krajské regionální útvary StB a vyšetřovací spisy dostaly podle teritoriální příslušnosti kromě čísla i označení podle svého původce, tj. konkrétní krajské správy (např. Plzeň, Ostrava, Brno, Košice) nebo centrály (označené MV) u které byl spis veden. Poněvadž jednotlivá čísla, např. 1069, byla vedena na každé správě MV, jsou právě tato označení zcela zásadní pro identifikaci konkrétního archivního materiálu. Kdyby někdo hledal dotyčné archiválie podle toho jak je kolega Tilsch uvedl ve své práci, měl by pravděpodobně problém a musel by si znovu udělat archivní rešerši.

Závěr, který je fakticky rozdělen mezi dvě závěrečné kapitoly, odpovídá možnostem současné pramenné základny se kterou se autor vyrovnal se ctí. StB podle něho měla nepochybný vliv na existenci KDS a využila či spíše zneužila jí ve svůj prospěch jako klacek proti bývalým lidovcům a nepohodlným katolíkům. Byli to však někteří katolíci a protikomunisticky zaměření lidovci, v jejichž řadách tato myšlenka po únoru 1948 vznikla a postupně se mezi nimi i rozšiřovala. Ovšem pouze jako idea ve formě úvah a debat a ne jako reálný politický program, natož pak ilegální politická strana. Skutečné náznaky a pokusy se objevují až v polovině padesátých let. Oponent s tímto pohledem v podstatě souhlasí.

Kolega Tilsch se ve své práci zaměřil na zajímavou a důležitou kapitolu v dějinách pounorové perzekuce členů Lidové strany i historii protikomunistické rezistence. Po formální, odborné i obsahové stránce splňuje všechny náležitosti vědecké práce. Z těchto důvodů ji rozhodně doporučuji k obhajobě a hodnotím stupněm výborný.

V Praze dne 11. září 2015

Mgr. Libor Svoboda, Ph. D.